РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу: „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., четвер, 16-го мая 1918. Ч. 58. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Thursday, May 16, 1918. No. 58.

ГАЛИЧИНА ШІСТЬ ТИЖНІВ БЕЗ ХЛІБА.

Директор „Українського Банку", Добрий, іменований міністром фінансів на Україні.

Німці заняли Донщину і зближають ся до зелізничого шляху Катеринодар-Царицин.

Справа Криму буде предметом українсько-московських переговорів в Києві.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

ГАЛИЧИНА ШІСТЬ ТИЖНІВ БЕЗ ХЛІБА.

Домагають ся заперестаня реквізиції і вивозу збіжа з Галичини.

БЕРНО (Швайцарія), 14. мая. — **Соціялістичні і польські (?) посли в Австрії вислали телеграфічно протест до премієра, д-ра Зайдлера, проти реквізиції і вивозу средств поживи з Галичини,** як се доносять нині одержані вісти.

Протест звучить:

„Від шістьох тижнів Галичина не одержала ні хліба ні муки. Жадаємо, щоби зовсім застановити реквізиції, та домагаємо ся, щоби поживу розділити поміж українське населене".

(В телеграмі говорить ся, що протест внесли польські посли. Правдоподібно зайшла тут ошибка, що можна вносити зі змісту самого протесту, а по друге годі припускати, щоби Поляки хотіли думати про якусь поміч для Українців).

ДО КИЄВА ПРИБУЛИ РОСІЙСЬКІ МИРОВІ ДЕЛЕҐАТИ.

На Україні панує цілковитий спокій.

АМСТЕРДАМ, 13. мая. — **Широкі маси населеня Києва заховують ся холодно супроти нового українського правительства з певними признаками ворожого настрою,** як се доносять вісти, які подає часопись „Берлінер Таґеблят". **Однак панує вповні порядок,** додає часопись.

„Берлінер Таґеблят" доносить дальше, **що до Києва прибули три російські мирові делеґати.**

ДОБРИЙ ІМЕНОВАНИЙ МІНІСТРОМ ФІНАНСІВ.

АМСТЕРДАМ, 14. мая. — Берлінська часопись „Теґліхе Рундшав" доносить, що **Добрий, директор „Українського Банку", який був арештований підчас поваленя попереднього українського правительства, зістав іменований українським міністром фінансів.**

216 ДЕЛЕҐАТІВ БРАЛО УЧАСТЬ В СЕЛЯНСЬКІМ КОНҐРЕСІ В КИЄВІ.

АМСТЕРДАМ, 11. мая. — **На селянськім конґресі, на котрім проголошено ґен. Скоропадського гетьманом України, брало участь 216 осіб,** як се доносять вісти з Берліна.

—o—

ДАЛЬШІ ВОЄННІ ОПЕРАЦІЇ НІМЦІВ НА УКРАЇНІ.

Україна мусить бути очищена зовсім з війск „червоної сторожі", — заявив німецький командант.

МОСКВА, 13. мая. — Головний командант німецьких війск на сході, відповідаючи на домаганє російського правительства, щоби заперестати воєнні кроки на українськім боєвім фронті, заявив, **що німецькі війска згідно з постановами берестейського мирового договору очистили Україну з війск „червоних сторожий" та що тесаме треба перевести, о скільки се буде можливе, також здовж границь української держави.**

Російські кораблі на Чорнім мори мусять повернути до Севастополя.

Дальше заявив німецький головний командант, що **воєнні операції на Чорнім мори можуть бути лише тоді здержані, коли всі кораблі чорноморської фльоти повернуть до Севастополя і там дадуть ся інтернувати.** В такім случаю пристань Новоросійск була би отворена для кораблів.

Командант підніс притім заміт, що чорноморська фльота нераз брала участь в боротьбі проти німецьких війск на Україні.

НІМЕЧЧИНА ПОДАЄ ПРИЧИНУ НАСТУПУ НА КРИМ.

Крим буде предметом українсько-російського договору.

ВАШІНҐТОН, 13. мая. — **Німеччина у відповідь на протест большевицького правительства проти занятя Севастополя заявила, що наступ на Крим і занятє Севастополя були конечними з огляду на напади російської чорноморської фльоти на Херсон.** Таку вістку одержав нині департамент загр. справ.

Німецький амбасадор в Москві подав до відома російському правительству, що Німеччина не має наміру усильно заводити на Кримі якесь окреме правительство, але справа сього краю, сказав він, буде предметом російсько-українського договору.

Німецьке правительство полишить мешканцям Криму право самовизначеня. Військові операції на Кримі не йдуть в супереч з політичними намірами Німеччини.

Совєтське правительство відповіло, що воно не годить ся з такими поглядами, і внесло поновно протест проти дальших воєнних операцій Німців.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА ЗДОБУЛИ КОНТРОЛЮ НАД ДОНЩИНОЮ.

МОСКВА, 14. мая. — Телеграма „Зєдиненої Преси" доносить, **що німецькі війска, занявши місто Ростів над Доном, здобули контролю над урожайними областями в донецькім басейні та над копальнями угля, зеліза і нафти в Донщині.**

Рівночасно зискали Німці також контролю над Кавказом. Нині північна Росія є в дійсности відтята від Кавказу. Одиноке полученє становить зелізничий шлях, який веде з Катеринодару (Кубань) до Царицина (саратівська губ.). Якраз до того шляху зближають ся тепер німецькі війска.

В Австро-Угорщині.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

Заворушеня в Чехії.

ЛОНДОН, 14. мая — **На передмістю Праги, в Сміхові, проголошено воєнний стан і вислано туди війска,** як се доносять телеграми з Амстердаму до „Ексчендж Телеґраф".

150 жінок арештовано з причини уладженої ними демонстрації. Начальник уступив. Аґітація в цілій Чехії поширює ть ся чимраз більше.

Розоружують українські і польські дивізії.

ЛОНДОН, 13. мая. — **Німці розоружили українські дивізії, які складали ся з бувших полонених. Також розоружили вони польські залоги,** як се доносить телеграма з Кракова до одної австрійської часописи.

Один день без хліба в Австрії.

ЛОНДОН, 13. мая. — **Австрійський контрольор поживи має намір завести один день в тижни без хліба,** як се доносить телеграма зі Женеви до „Дейли Нюс".

Віденські часописи доносять, що правительство є приневолене завести дальші обмеженя щодо споживаня хліба, бо засоби **муки** сильно зменьшили ся, а перед жнивами ледви можна буде надіяти ся збіжа.

У Відни має вмирати денно 2.000 осіб.

ЛОНДОН, 13. мая. — Телеграма з Медіоляну до часописи „Таймс" доносить, що дві Італійнки, які, будучи при Червонім Хресті, дістали ся до неволі підчас битви коло Ґрадіски, одержали дозвіл повернути назад до Італії. Вони оповідають, **що відносини у Відни під зглядом поживи є страшні. Богато людий вмирає з браку сил на улицях міста. Після оповіданя одного лікаря на головнім цвинтари у Відни хоронить ся денно около 2.000 осіб.**

Воздушна почта між Віднем і Львовом.

АМСТЕРДАМ, 22. цьвітня. — **Правильну воздушну почту завели між Віднем і Львовом військові власти, почавши з днем 31. марта.**

Почта є призначена головно для урядових письм, але може бути ужита також для приватних листів, коли листи є оплачені після приписаної скалі. Ціна посиланя листів воздушною почтою є чотири рази висша від звичайної оплати.

Лет з Відня до Львова триває 7 годин, підчас коли посційний поїзд потребує на те 17 годин. Дня 23. марта воздушний листоноша виїхав з Відня о год. 6.45 рано і прибув до Кракова о год. 10 перед полуднем.

ЗМАГАНЯ НАРОДІВ до самостійности.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

НІМЕЦЬКИЙ ЦІСАР ПРОГОЛОСИВ НЕЗАВИСИМІСТЬ ЛИТВИ.

Литовці мають помагати Німцям?

АМСТЕРДАМ, 14. мая. — Цісар Вільгельм видав проклямацію в справі Литви, в якій говорить, що Литва правдоподібно візьме участь у воєнних тягарах Німеччини.

В проклямації про независимість Литви говорить ся, що Литва позістане в злуці з Німеччиною.

Проклямація німецького цісаря звучить:

„Ми, Вільгельм, з Божої ласки німецький цісар, король Прусії, маркграф Бранденбурґії і т. д., подаємо до відома, що литовська краєва рада, признане дня 12. грудня 1917 р. заступництво литовського народа, проголосила привернене Литви яко независимої держави, злученої з Німеччиною вічним, сильним союзом, та що сей союз має полягати передівсім в справах військового характеру, в справах цла і монети та в помочи зі сторони держави.

„З огляду отже на те, що попередні політичні звязки Литви зістали розвязані, поручили ми нашому державному канцлерови на підставі повисше згаданої заяви литовської краєвої ради **проголосити Литву в імени німецької держави свобідною і независимою державою.** І ми є готові дати литовській державі вимагану нею поміч для її відбудованя...!

„Припускаємо, — говорить ся дальше в проклямації, — **що маюча заключити ся угода узглядинить інтереси німецької держави нарівні з інтересами Литви, та що Литва візьме на себе часть воєнних тягарів Німеччини, яка запевнила їй освободженє".**

Литовці домагають ся независимої держави.

АМСТЕРДАМ, 13. мая.—**Між Литовцями проявляєть ся сильний рух проти намірів Німеччини, яка хотіла би утворити з Литви німецьку „напів федеральну" державу без права держави федеральної,** як се доносить берлінська соціялістична часопись „Форвертс".

Опозиційні литовські партії, як доносить дальше часопись, **домагають ся зовсім независимої литовської держави з монархом, вибраним з поза воюючих держав.**

—o—

Закавказька републіка проголосила свою независимість.

ЦАРГОРОД, 14. мая. — **Закавказе проголосило свою независимість. Се рішенє подало закавказьке правительство до відома центральним і невтральним державам.**

—o—

Справа Польщі не має бути предметом нарад на загальній мировій конференції.

ЖЕНЕВА, 13. мая.—Часопись „Ґазет" з Льозани оголосила тайний договір, який заключили зі собою німецьке і російське правительство на мирових переговорах в Берестю Литовськім.

Сей тайний договір складає ть ся з 7 артикулів.

В пятім артикулі сього договору Росія згодила ся на загальній мировій конференції щодо Польщі заняти становище, що польська справа належить виключно до Німеччини та що вона не має жадного міжнародного характеру.

В сей спосіб Польща як під зглядом військовим, таксамо під зглядом політичним і економічним мала би попасти в зависимість від Німеччини.

У Фінляндії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

У Фінляндії розстріляно 500 російських жовнірів.

МОСКВА, 11. мая. — Нинішний урядовий звіт доносить, що **по занятю міста Тамерфорсу війска „білої сторожі" розстріляли 500 російських жовнірів і офіцирів.**

Москалів взято в полон вечером в міськім театрі. На другий день рано випроваджувано їх ґрупами по 50 осіб, ставлено в ряди і розстрілювано машиновими крісами.

Звіт подає також опис битви коло Лягті, в якій війска „білої сторожі" при помочи Німців віднесли рішаючу побіду над військами „червоної сторожі". В тій битві після берлінського донесеня Німці мали полонити 20.000 фінських большевиків. Битва була дуже завзята. Війска „білої сторожі" і війска німецькі мали також тяжкі втрати. Вони втратили около 4.000 в самих убитих. Підчас бомбардованя міста згинуло також богато людий цивільних.

НА ЗАХІДНІМ ФРОНТІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

В ПЕРЕДОДНИ ВЕЛИКОЇ БИТВИ.

Англійські військові знавці надіють ся німецького наступу в сім або слідуючім тижни.

(Після кореспонденції полковника Репінґтона).

ЛОНДОН, 14. мая. — **Після звітів аліянтів з поля битви у Франції і Бельгії треба надіяти ся, що в сім або слідуючім тижни розпічнеть ся найстрашнійший і найсильнійший наступ німецької армії.**

Сей наступ буде рішаючим для висліду цілої війни.

Армія Макензена на західнім фронті.

ЛОНДОН, 14. мая. — „Вісти з Лієж доносять, що через місто переїхала на західний фронт одна дивізія німецької кінноти з Румунії та що небаром більше війск прибуде з Румунії на західний фронт", як се подають вісти з Амстердаму.

„Німецькі власти видали приказ здержати всякий зелізничий рух, полишаючи всі зелізниці для перевозу війск".

Є загальне переконанє, що Німці переносять на західний фронт цілу армію Макензена з Румунії, яка стала там злишна після заключеня мирового договору між Румунією і Німеччиною.

Поголоска про смерть Гінденбурґа.

ЛОНДОН, 13. марта. — **Всі Німці, полонені підчас останних битв у Франції, кажуть, що ґенерал Гінденбурґ помер,** як се доносять англійські офіцири у своїх листах зі західного фронту.

Рівночасно з тою вісткою лучить ся друга поголоска про обнятє ґен. Макензеном головної команди на західнім фронті. Німці покладають великі надії на Макензена, який, як вони сподіють ся, закінчить війну великою побідою над аліянтами.

„Дейли Експрес" припускає однак, що поголоска про смерть Гінденбурґа лучить ся тісно з невдачею останного великого наступу.

Вплив Німців на сході і можливість російських війск на заході.

ПАРИЖ, 13. мая. — Марсель Сембартірж пише в „Л'Іманіте", **що аліянти повинні без проволоки вислати поміч до Росії.**

„Не будьмо уперто сліпими, — пише він. — **Німці, ставши раз панами полудневої Росії, знайдуть в тих територіях жерела не лише поживи, але також і людського матеріялу, коли ми не будемо протиділати. Може прийти день, коли ми можемо побачити на нашім фронті російських жовнірів, які виповнять люки в рядах німецької армії.**

„В Росії є соціялісти-революціонери, які не годять ся з політикою большевицького правительства, але є й за границею соціялісти, які проти большевиків протестують. Чи сі протести є поважні чи безвартісні як Чічерінові? Ми мусимо се знати, ми мусимо винайти в Росії елементи, які ставили би опір і які позволили би на інтервенцію аліянтів в Росії, щоби успішно недопустити до німецької повени".

В Росії:

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

РОСІЯ В ПЕРЕДОДНИ ПРОТИРЕВОЛЮЦІЇ.

Ленін відзиває ся до загалу з просьбою о поміч.

МОСКВА, 13. мая. — Николай Ленін, премієр большевицького кабінету, розіслав по цілій Росії телеґраму, в якій представив „грозячу Петроґрадови катастрофу" і взиває загал о поміч.

„Протиреволюція, — звучить телеграма — **підносить свою голову, звертаючи незадоволені з причини голоду маси проти совета".**

Американський посол, Френсіс, повернув назад до Вологди.

Чотири часописи в Москві закрито з причини поміщеня останного німецького ультимату. На одну з них наложено 50.000 рублів кари. Проти 11 інших часописий ведеть ся слідство.

Війска лотиських стрільців перевели напад на головні кватири революційних організацій та увязнили кілька осіб.

(Продовженє на стороні 2-гій).

До Вп. Секретарів відділів У. Н. Союза.

Отсим повідомляєть ся ПП. Секретарів Відділів У. Н. Союза, що дня 15-го мая вислано почтою на їх адреси відповідне число календарів У. Н. Союза з 1918 року для роздачі ТИМ ЧЛЕНАМ ВІДДІЛІВ, КОТРІ ПРИСТУПИЛИ ДО У. Н. СОЮЗА В МІСЯЦЯХ МАРТІ І ЦЬВІТНИ С. Р.

Просить ся ПП. Секретарів доручити сі календарі дотичним членам У. Н. Союза.

ГОЛ. УРЯД У. Н. СОЮЗА.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
NICHOLAS D. WELYCHKO, Assistant editor.

ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі мені-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовлення належить долучити мені-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свобод!" редакція не відповідає.

Мирові переговори в Киеві.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

Сими днями мали зачатись в Києві українсько-московські мирові переговори, на які вже приїхало трох делеґатів з Москви.

Цілию тих цереговорів є передівсім **усталене українсько-московських границь**, на півночи і на сході. Сї границї повинні би бути усталені на основі національних границь, однак і тої засади не можна абсолютно примінити. Наприклад на **Кримі** Українці становлять меньшість, однак положенє того півострова промовляє за тим, щоби його влучити до України. Коли Україна не хоче зрікатись свого значіня і впливу на Чорнім мори, то не може зректись також і Криму. Дальше, до України повинна бути влучена полуднево-західна часть **Донщини**. Вправдї не є виключеною річию, що ціла Донщина схоче належати до України, однак українська її часть може творити окрему українську провінцію, а північно-східна могла би творити окрему московську самоуправну провінцію. З північного Кавказу передівсім повинна бути влучена до України **Кубанщина**, край скольонізований і зорґанізований запороськими козаками, а також і **чорноморська область** (мала надморська область, на полудне від Кубанщини, зі столицею Новоросійском). В сїй области Українці (козаки) творять малий процент, однак се є природна часть Кубанщини і було би кривдою для Кубанщини і для України, як би чорноморську область відтято від української території.

Се головні території, за які може бути московсько-український спір, яких одначе українські представники не повинні зректи ся, бо зреченє моглоб на будуче принести велику шкоду Україні.

Иншою справою може бути на мирових переговорах справа **торговельного договору** України з Московщиною. Коли Україна була в неволї московських царів, то Московщина визискувала Україну в нечуваний спосіб, без усякого договору, — просто яко „свої" полудневі ґубернії. Однак тепер український нарід до того не допустить. І як Московщина хоче заключити з Україною торговельний договір, то він не може приносити жадної шкоди Україні.

Крім того можуть бути ще й инші справи, наприклад справа **державних довгів давної Росії**; справа **Сибіри**, коли ся мала би належати до Московщини і т. п.

Нема сумніву, що Німці будуть старатись встромити свої пальці до тих переговорів, аби витягнути з них зиск для Німеччини і на тепер і на будуче і коли з української сторони вони поставлять таких представників, що будуть іти їм на руку, то німецькі інтереси можуть там грати важну ролю. Се є небезпека для українських інтересів і то не маловажна, і було би заслугою українських представників, як би вони потрафили видобутись з німецьких сітий, а заключили договір з Московщиною такий, який би забезпечив інтереси українські.

ОПИС „УКРАЇНИ" ПРОФ. Д-РА СТЕПАНА РУДНИЦЬКОГО.

Як звісно нашим читачам, **Українська Рада в Америцї** видала тепер працю професора ґеоґрафії у львівськім університеті, д-ра Степана Рудницького, п. з. **„Україна, її край і нарід"** в анґлійській мові.

Ся цінна праця в доволї короткім часї появила ся в 4 мовах.

Наперед вона появила ся в українській мові в двох томах (1. том вийшов в Києві в 1910 р., а другий у Львові в 1914 р.).

Опісля проф. Рудницький сю працю в дечім переробив і доповнив та видав яко одну цілість в німецькій мові в 1915 р.

По революції ся праця появилась в перекладі на московську мову в Києві, в осени 1917 р.

Тепер же тасама праця (в докладнім перекладі з німецького видання) появила ся накладом **Української Ради в Америцї** в анґлійській мові.

Про се цінне видавництво у нас вже писалось доволї, однак наша суспільність в Америцї не заінтересувалась ще так сею справою, як би слїд сподїватись.

Сьвідомі Українці патріоти, котрі розуміють значінє і потребу такої книжки, повинні би посьвятити кілька долярів на купно кількох примірників „України" і подарувати книжку чи то до публичної бібліотеки, чи то до якого американського товариства, або післати якому знакомому діячеви, — **аби інформувати добре, правдиво і справедливо як найширші круги публики, читаючої по анґлійськи.**

Сама **Українська Рада в Америцї**, без помочи соток і тисячів щирих Українців і Українок, в Злучених Державах і в Канадї, мало може зробити.

Українська Рада в Америцї не хоче помочі для себе, — але для цїлого українського народу і для його слушної справи.

Український нарід вижидає помочі від кождого з нас, а найбільша поміч, яку ми Українці в Америцї можемо дати Українї тепер — се інформованє народів Злучених Держав і Канади про наш рідний край і нарід.

* * *

Аби наші земляки знали дійсну вартість книжки проф. д-ра Степана Рудницького, подамо тут фахову оцінку сеї працї зпід пера молодого українського ґеоґрафа д-ра Володимира Ґериновича. Ся оцінка появилась була в „Дїлї" у Львові перед 2-ма роками, коли вийшла з друку праця проф. Рудницького в німецькій мові, отже тасама, що тепер появилась в Злучених Державах по анґлійськи.

Оцінка д-ра Володимира Ґериновича звучить:

Уважаю працю **д-ра Степана Рудницького під заг. „Україна її край і нарід"** за річ первостепенної ваги. Ся праця не є лише „перекладом з українського", як зазначено в титулї. Знаючи оба українські томи, які появили ся літ тому кілька (Київ 1910, Львів 1914), находжу в теперішнім виданю зміни, завдяки яким „Ukraine" являєть ся працею новою. В тій працї поробив автор деякі зміни, доповнив її новим матеріялом, додав карти, а що найважнійше: надав їй нову модерну будову, яка в українськім виданю не виступала так ярко як тут.

Після модерних поглядів на суть та завдання ґеоґрафії не подібна вона до старої, яка ще покутує по катедрах та школах. Ся стара ґеоґрафія виховує ще нашу молодіж, годує її цїлим рядом чисел, каже меморувати непотрібні річи, замісць образувати молодий ум, забиває його, замісць зєднувати прихильників, відстрашує їх. На такій ґеоґрафії виховувала ся наша і не лише наша суспільність. Які понятя про ґеоґрафію винесла вона зі школи, — радше не згадувати. Ось тому одна з найважнійших галузий знаня не тїшила ся нї дрібкою симпатії.

Тимчасом почали будити ся нові думки, ясні погляди давних ґеоґрафів, душені офіціяльно, починають здобувати собі право горожанства. Остаточно кристалізують ся погляди і на місце старої бездушної, повстає нова ґеорґрафія. Стара була усім і нічим. Усім, бо займала ся і ґеольоґією, ботанікою, зоольоґією і т. д. Нічим стала вона тодї, коли сї науки здобули собі самостійність. Нова ґеоґрафія стає понад ними, вони кують для неї матеріял, з якого вона ставить будівлю.

Впровадженє нових ідей ґеоґрафічних в нашу літературу завдячити належить Рудницькому. Найновійша його праця є дитиною модерної ґеоґрафії. В нїй знайде читач природну звязь між ґеоґрафічними явищами, взаїмне ділане відносин, осциляції — а все ясне та природне. Серед тої загальної гри не може бути нїщо поминене, призабуте. Описати, уняти ту музику — се цїль ґеоґрафа.

Книжку Рудницького сатисфакція читати. Автор — знаний дослїдник на поли ґеоґрафічних наук — показав ся майстром самої ґеоґрафії. Глубоке знанє пробиваєть ся в кождім реченю, цїлість виведена майстерно! Із неї віє дух писань старого Гумбольда, батька новітної ґеоґрафії. На позір трудні річи з поля ґеоґрафії, динаміки, клїматольоґії, і т. д. читають ся легенько, розумієте всяке явище, бачите, як творить ся з цегол будівля!

Праця Рудницького перша свого рода в сьвітовій літературі.

Частина „Land" се фізична ґеоґрафія України. З атомів сотворена цїлість. Форма ґарна, стиль щось в роді Реклю.

Більше житя та інтересу для широких кругів суспільности буде мати частина друга: Антропоґеоґрафія. Частина богата змістом та всесторонно опрацьована. Подавши границї української етноґрафічної території та число Українців, переходить автор до їх чисельного розділу на українській землї. Не німі числа виступають перед читачем — а житє. Читач бачить факти, зміни, причини; як давно було, чому, як стало ся, як уложать ся відносини в будуччині. Уступ: український нарід яко антропоґеоґрафічна одиниця, може ривалїзувати з найпершим того рода в сьвітовій літературі. Додаймо до того тепло та любов, якими автор дише до рідної землї, а будемо мати взір наукової апольоґії.

„Взаємини між українським народом і землею", „господарство, ґеоґрафічний огляд України", та „краєвиди і селитьби України" випали ґарнійше, чим можна було сподївати ся з огляду на брак матеріялу до так обширної теми.

Шість карт (фізична, ґеольоґічна, тектонїчно-морфольоґічна, фльоритична і етноґрафічна), які автор долучив — се дїло великої ваги, новість у нас. Се перші того рода українські карти. Вони підносять вартість книжки та надають їй характер инший, чим лиш популярної працї.

Впровадженє українських назв в чужу літературу має також велике значінє. Нехай же се і на дальше утримаєть ся.

„Україна" Рудницького приносить честь українській ґеоґрафії, і певне прийме чужа критика сю книгу з великою пошаною. Праця його стане взором для тих, яким доведеть ся працювати на тім поли. Автор знаний методольоґ. В своїй цінній розвідцї „Нинїшна ґеоґрафія", на семінарах, викладах, старав ся скристалїзувати задачі і цїли новітної ґеоґрафії, зєднати для неї адептів. І коли нинї серед гуртка його учеників більш ясні та модерні погляди чим у декотрих народів-сусїдів, се його заслуга.

„Україна" Рудницького стане основною книгою українського національного вихованя.

Др. Володимир Ґеринович.

Концерт Українського Сиротинця.

В четвер, дня 21. марта б. р., о 8-мій годині вечером, відбув ся у „Скотіш Райт Гол", Брод і Рейс ул., в Філядельфії величавий концерт в память другої річниці смерти бл. п. епископа С. С. Ортинського. Сей концерт зістав уладжений заходами і силами Українського Сиротинця в Філядельфії.

Програма концерту складала ся з двох частий, а в кождій було по 6 точок. (Надпрограмово відспівала два сопранові соля учителька німецької католицької школи, панї Г. Л. Натсон). Відповідне до хвилї і дуже ґарне „Вступне слово" виголосив по українськи з питомою собі красноріchивостию о. В. Держирука. По нїм говорив по анґлійськи відомий приятель Українців і добрий знавець наших справ, адвокат з Нюарку п. Кернс. Відтак наступили продукції хору й орхестри Сиротинця, барітонові соля п. М. Зазуляка, деклямація, соля панни М. Ярощак і скрипкові соля п. П. Келичави.

Хор Сиротинця відспівав на чотири голоси під батутою п. А. Ґели отсї пісні: Американський гимн „Стар Спанглед Баннер", Гушалевича-Вербицького „Тихий вітер", Шевченка-Воробкевича „Заросли шляхи тернями" (в наддатку: „Ді Лорд із май Шеперд" Кошат-а), Шевченка-Воробкевича „Гомоніла Україна" і „Думи мої" (в наддатку: „Парадайс" Шуберта), Шевченка-Воробкевича „Ой чого ти почорніло, зеленеє поле" (в наддатку: „Ґуд Найт" Вайт-а), а на закінченє „Май контри" і „Ще не вмерла Україна".

Орхестра Сиротинця відограла під батутою п. П. Келичави отсї твори: „Баркароля з Оповідий Гофмана", Мельодія в F" Рубінштайна, „Поет і селянин" Суппе і вальс Розаса „Понад филї".

Звісний нюйорський співак, п. Мих. Зазуляк відспівав отсї пісні: „Ой ти зоре вечірная" (пісня народна), Шевченка-Лисенка „Менї однаково", „Ой у лузї" (пісня народна) і „Елеґію" Массенет-а.

„Плач сирітський", вірш о. В. Держируки, деклямували поперемінно панни: Марія Данчо, учениця VII. кляси, і Пелаґія Шафранська, учениця VI. кляси.

Відомий нашому загалови скрипак, п. Павло Келичава відограв отсї твори: „Балетна фантазія" Беріот-а, „Цьвіт Італії" Авґустіна і „Веселий та вдоволений" Крайслєра.

Панї Натсон відспівала отсї дві анґлійські пісні: „Вдоволене серця" Ґількріста і „Літа весни".

Панна М. Ярощак відспівала „Веснівку" Матюка і „Ой ти соловій" Ярославенка.

Для інформації загалу годить ся зазначити, що хор Сиротинця засновано в липни 1914 р. за почином п. А. Ґели, який був діріґентом і учив безплатно до 21. марта 1918 р. Сей хор є чотироголосовий: сопран І., сопран II., альт І. і альт II. З самого Сиротинця є в нїм 28 учениць. Крім того зпоза Сиротинця в послїднім концертї брали участь: панї Костецька, солїстка в сопранї І.; панна Марія Ґела, солїстка в сопранї II. і Богдан Ґела, солїст в альтї І.

Орхестру Сиротинця засновано в жовтни 1915 р. за почином бл. п. еп. С. С. Ортинського. До року 1917 учив професор С. Яров, а по його смерти учить дотепер п. П. Келичава. В орхестрі є 18 учениць, а складаєть ся вона з таких інструментів: скрипки І-ші, скрипки II-гі, скрипки III-ті, віоля, віольончельо, контрабас, мандолїни, ґітари і фортепян.

* * *

З порядку річи випадало би написати про концерт Українського Сиротинця якусь „критику"... Аранжери і виконавцї сього концерту бажали би мабуть почути, що думають про їх працю посторонні люди, котрі мали нагоду приглянути ся і прислухати ся виконаню поодиноких точок концертової програми. Замісць запускати ся в глибоку і бистроумну критику, я скажу коротко отсе: менї сей концерт подобав ся і я був з нього надзвичайно вдоволений. Моє вдоволенє степенуєть ся ще й тим, що я (признаю ся щиро до тріха) не надїяв ся побачити і почути на сїм концертї те, що бачив і чув.

Поки я з предсїдателем У. Н. Союза, п. К. Кирчовом, допитав ся до концертової галї, то нам докучив трохи обильний дощик. Менї здавало ся, що сей дощ перепинить многим людям явити ся на концерт, а announcing — вати ся комусь перед порожними кріслами — не належить до приємностий... У своїм здогадї я зовсїм помилив ся, бо велична саля була битком набита.

В означенім часї підносить ся куртина і на задї сцени бачимо сидячих на кріслах в двох рядах — кого? Вихованиці Українського Сиротинця. Виходить з промовою о. В. Держирука. Бесїдник — се майстер українського слова і він знає, як ним орудувати... Говорить поважно, урочисто, розумно і переконуючо. Гості із запертим віддихом слухають його, а по скінченю нагороджують щирими й заслуженими оплесками. Не меньше щиро оплескувано промову п. Кернса, котрий має дар говорити по анґлійськи дуже виразно, популярно і цікаво. Він у своїй промові зробив Українцям дуже добрий „адвертайзмент". Приходить черга на хор Сиротинця. Кождий аж палить ся з цїкавости, як то запродукують ся перед публикою тоті невинні дївчатка і як випаде їх спів, бо звісно, що однородному хорови, а ще до того жіночому (зглядно дїточому) не так легко вдоволити музикальне ухо слухача. По кількох акордах першої пісні показало ся, що п. Ґела уміє обходити ся з батутою як слїд. Хор співає рівно, гладко, згідно і з чутєм — словом: інтелїґентно. Нема слїду якоїсь тресури чи машинальности. Всякі динамічні знаки виходять поправно і без пересади; один голос не домінує над другим, а се знак, що хор є вже добре зіспіваний і вишколений. Не меньше вдатно (як на такий короткий час науки*)) вивязала ся із своєї задачі і орхестра Сиротинця. Жінка чи дївчина із скрипкою в руках представляєть ся взагалї дуже симпатично, а коли ви побачите перед собою цїлу дївочу (в тім випадку дїточу) орхестру, то вам із приємного зворушеня самі слези покотять ся з очий. Солїсти — скрипак п. Келичава і співак п. Зазуляк не потребують моєї похвали; вони мають уже заслужену славу і працюють ревно на артистичнім поли. Панї Натсон орудує сильним сопрановим голосом і співає з відповідною вервою та без боязни. Видно, що вона не перший раз пописуєть ся публично своїм таланом. Панна Ярощак має також знаменитий голосовий матеріял, а коли перейде мутацію і розвивати-ме дальше даний їй Богом дар, то українська суспільність буде могла колись почванити ся знаменитою артисткою. Панна Данчо і панна Шафранська віддеклямували свій довгий вірш зовсїм поправно і з відповідною модуляцією.

Я тут мушу похвалити прилюдно українську ґромаду в Філядельфії. Анї підчас концерту, анї навіть в часї павз не чути було на галї найменьшого заколоту. Уся публика заховувала ся дуже тактовно, торжественно і спокійно. Мало ся вражінє, що се не наші люди (даруйте за отвертість!), але якісь вибрані інтелїґентні одиницї. На наших концертах чи представленях дуже рідко лучаєть ся, щоби присутна на салї публика заховувала ся без закиду, тож поведенє Філядельфійців менї незвичайно подобало ся і тому я висловлюю їм на сїм місци своє повне признанє.

* * *

Колиб тут розходило ся о саму рецензію з філядельфійського концерту, то я міг би вже поставити точку. Бо що-ж більше писати? Що аранжерам сього концерту, Сестрам Василиянкам, належить ся за зготовлене сього духового пиру глибока і щира подяка — то се само собою розуміє ть ся. Щире признанє належить ся п. Ґелї, п. Келичаві, о. Держируцї, п. Кернсови, всїм солїстам, солїсткам, декляматоркам, всїм вихованицям Українського Сиротинця і взагалї всїм тим, котрі в більшій чи в меньшій мірі причинили ся до уложеня і виконаня концертової програми. Та тут же річ не в подяцї поодиноким людям, тимбільше, що ті люди працюють прямо з посьвяти для великої справи, або з доброї волї, бо щира людина сиротам не відмовить нїчого. Тут розходить ся о те, чи ті велїкі труди, які поодинокі люди жертвують для бідних українських сиріт, зуміє оцінити наша суспільність.

Коли я прислухував ся поодиноким точкам концертової програми; коли я любував своє око видом тих невинних дївчаток, що мов ангели Божі величали свого Творця і веселили присутну на салї публику — то в моїй голові товкла ся заєдно уперта думка: Як би так якимось чудом знайшла ся на тім концертї вся наша суспільність американська, то знаєте, що тодї сталоб ся? **За місяць по тім концертї ми мали би всю суму, потрібну на будову нового Сиротинця!**

І справдї: як би наші люди, що то нераз зазичать ся, а дадуть свою лепту на потрібну народну цїль, мали нагоду оглянути наш Сиротинець у Філядельфії; як би ті люди побачили на свої власні очи той взірцевий лад і порядок, який панує у тім Сиротинци, тую безмірну посьвяту і дбалість Сестер Василиянок о долю порученних їм сиріт; як би ті люди поглянули на ті сироти, пізнали, що і як вони у тім Сиротинци учать ся — о, тодї певно не треба би було писати по часописях довжезних статий про потреби Сиротинця і благальних просьб о жертви на той Сиротинець.

Та помимо всього я таки не трачу надії і кріпко вірю, що наш нарід заспокоїть як слїд всї потреби теперішного Сиротинця, а крім того в дуже скорім часї зложить потрібні жертви на будову нового Сиротинця.

Осип Стеткевич.

*) Члени орхестри Сиротинця з приводу жалоби по бл. п. епископі не мали цїлий рік інструментів в руках.

В РОСІЇ:

(Продовжене зі стор. 1-шої).

Новий ультимат Німців.

ВАШИНГТОН, 14. мая. — Секретар загр. справ, Лїнсінґ, одержав нинї від американського посла, Морріса, зі Стокгольму непотверджений шведський звіт, який подає вістку, **що Німеччина вислала Росії новий ультимат, в якім жадає між иншим від большевицького правительства дозволу на обсаджене німецькими війсками Москви, Петроґраду і инших більших російських міст.**

Телеграма звучить:

„Шведська преса одержала вістку, що гр. Мірбах, німецький амбасадор в Москві, передав недавно савєтови народних комісарів ноту у формі ультимату, в якім німецьке правительство поставило жадане що до деяких економічних користий, які в дійсности перемінили би Москву в німецьку кольонію.

„Головні точки сеї ноти були: **безпроволочне сповнене домаганя в справі виміни полонених, цїлковите застановлене дальших зоружень, розвязане недавно зорґанізованих відділів, обсаджене німецькими війсками Москви і деяких инших великих міст в Росії."**

Доси однак департамент не одержав зі жадного жерела урядового потвердження сеї вісти.

Голодові заворушеня в Петроґрадї.

ПАРИЖ, 13. мая. — **В Петроґрадї вибухнули голодові заворушеня,** як се доносить телеґрама, яку одержала тутешна часопись „Журналь".

Боротьба між большевиками і анархістами.

МОСКВА, 12. мая. — Вчера вечером в серединї міста прийшло до битви між війсками большевиків і анархістами. Большевицькі війска окружили головні кватири анархістів, на яких повівали чорні прапори і почали обстрілювати. Анархісти відповіли ґранатами і машиновими крісами.

До подібної боротьби прийшло й на инших улицях міста. Одна ґрупа, яка носить назву „анархістів-федералїстів", виставила по півгодинній битві білий прапор.

Нинї в полудне привернено в місті цїлковитий спокій.

Пара чобіт або кілька фляшок горівки за машиновий кріс.

ПРИСТАНЬ НА ТИХІМ ОКЕАНІ, 13. мая. — Подорожні, Луїза Вейл, дочка анґлійського промисловця, яка приїхала тут з Москви, оповідає, що довгі поїзди, наладовані американською амуніцією, машиновими крісами і літаками, які находили ся в магазинах у Владивостоці, прибувають до Москви, де большевики продають їх Німцям.

Торговлю веде комісія, зложена передівсім з австрійських офіцирів. Цїни, плачені Москалям за американські воєнні матеріяли, є дуже низкі. **Часто лучаєть ся, що за машиновий кріс платять Німці одною парою чобіт або кількома фляшками горівки.**

Бувшого царя, Николая Романова, перевезено до Екатерінбурґа.

ЛОНДОН, 13. мая. — Большевицьке правительство, як се доносить телеграма з Петроґраду до „Таймса", потверджує вістку, **що бувшого царя, Николая Романова враз з його жінкою і одною дочкою перевезено з Тобольска до Екатерінбурґа.** Причиною сього зарядженя було відкрите змови селян, яка мала на цїли помогти цареви утечи зі засланя. Син бувшого царя, Алексій Романов, позістає в Тобольску з причини лихого здоровля.

Бувший цар займає тепер малий дім з одним або двома слугами. Чужим не вільно до дому зближувати ся.

Член большевицького кабінету, Свердлов, заявив, що Николай мусить погодити ся з фактом, що він є полоненим савєта.

Справа остаточної долї бувшого царя буде вже небавом порішена.

На людськім костовищи.

Кождий з нас чув про місто Петербург, що се є найбільше місто і столиця Росії. Але чи знаєте, як се місто засновано? Я хочу вам розказати про се з двох причин: Раз — се столиця держави, в якої склад входила переважна часть нашого народу, а друге, бо в заснованю Петербурга взяв велику участь буйний цьвіт нашого народу — козацтво. От там то на надневських болотах той цьвіт знидів, зівяв і опав на віки.

Двіста літ тому назад панував в Росії цар Петро, названий пізнійше Великим. Він був чоловіком дуже спосібним; він дав напрям будучій російській політиці, запевнив славу і будучність свому родови, династії Романових. Він бачив що серед давних условин Росія розвивати ся не може, тому задумав цивілізувати Москву. Він відбув подорожі по Голяндії та Англії, уважно приглядав ся тамошним порядкам і з усіх країв висилав в Росію европейських артистів, лікарів і купців та почав діло реформи. Його він забажав, то мусіло бути безусловно. Петро нікопи не оглядав ся на ті жертви, що впадуть при переведеню його плянів і не звертав найменьшої уваги на потоки людської крови, що зливали шлях його слави.

Всюди знали царя Петра яко чоловіка жадного крови і пристрасного пияка. Ось як він поступив з рідною сестрою, Софією. Вона була незадоволена з нових реформ, тож разом з надворними стрільцями зробила неприсутному тогдї Петрови палатну революцію. Петро забуреня ті здавив, сестру Софію засудив на досмертну вязницю в монастир, а стрільців сотнями зішав перед вікнами сестриної келії.

Рівночасно перестроював він цілу Росію, завів стале військо, підпомагав купецтво, ремесла і школи.

Відтак цар Петро забрав ся до заснованя Петербурга, щоби відтам міг заводити нові реформи. Зі старої Москви годі се було робити. Він потребував конче міста, що мало би доступ до моря, що було би для дикої Росії вікном в Европу.

Отже на відобраній від Шведів землї, над рікою Невою зачинає будувати місто. Однак земля там була дуже багниста і під важкі будівлї зовсім непригожа. Цар Петро на се не зважав і не жалував гроша анї робітників, аби лише свого доконати. Робота при будові Петербурга йшла примусово. Зганяли до неї людий насильно із усіх усюдів, а що року звичайно по 40.0000 нових людий. Людий мусіли доставляти начальники поодиноких губерній. В протягу десять літ зібрано понад двіста тисяч людий і перевезено їх над Неву до тих тяжких робіт. Тікати або не йти на роботу було ніяк, бо за се дуже тяжко карали, а цар, караючи, не жартував. За його царйованя людий вішали, ломали в колесі, четвертували і вбивали на палї без лишнього жалю. Цар Петро не мав мягкого серця. Він засудив на смерть свого рідного сина за се лише, що він не годив ся з батьковими реформами і заповідав, що він перенесе столицю держави Петра у Москву.

При заснованю Петербурга мусіли люди дуже тяжко працювати; треба було поспускати болота, та прокопати бодай меньші канали, щоби постягати в них воду. Тодї не було нї лопат нї рискалїв зелїзних; нї тачок не було подостатком. Тож треба було намулисту землю дерти голїруч і носити її в полах своїх довгих халатів та кожухів. Не дивно, що в таких обставинах люди не могли довго видержати. До того ще причинювала ся лиха пожива, а то й цїлковитий її недостаток і нездоровий, мокляковатий воздух, — тож гинули люди як мухи.

Тепер по прилагдженю землї, взяли ся до будівлї, але щоби будувати, на те треба мати дерево. Тож треба було знов копати канали, щоби тими водними шляхами спроваджувати матеріял із подальших лїсів.

Тепер то припадає робота коло каналів кронштадського і ладожського. При тім копаню згинуло, як пише у своїм звіті царський урядник Лардан, 150 тисяч людий.

При збираню людий до копаня ладожського каналу кинув Петро своїм немилостивим оком також і на Україну і зажадав робітників із козаків. Козаки до такої працї були зовсім не обовязані, але царська воля се був закон для всіх підданих. Цар Петро зовсім не думав шанувати прав України, хоч царі кляли ся їх шанувати. Через довший час він справдї опікував ся козацтвом, та лиш на той час, як йому було треба козачої сили, але як вже він сотворив собі правильну армію, то від тої хвилї стремів невпинною ходою до зломаня козачої сили і до цїлковитого поневоленя України.

Силу козачу зломано під Полтавою, де український гетьман Мазепа зістав побитий, а решти доконано через винищене козаків по важких роботах коло заснованя Петербурга.

Не зважаючи зовсім на ніякі умови, приказує цар Петро козакам йти раз-у-раз до роботи коло Петербурга, гатити болота, зносити важкі муки і злиднї на далекій півночи. В протягу трох лїт вислано 35 тисяч козаків до робіт. Сам похід з України до Петербурга був дуже злощасний. Важку отсю дорогу треба було пройти мокрими шляхами своїм коштом і харчем. Один козацький сотник, що брав участь в тім походї, каже: „Поки йшли ми через українські міста, то нас скрізь пускали на нічліг в великі морози; волам і коням нашим давали сїна і соломи. Але так було лиш на Україні. Коли ми дістали ся між Москалїв, почала ся велика нужда і для нас і для нашої худоби. Нас нікуди не пускали на ночівлю; сїна і соломи не тільки нїде було взяти, але навіть і купити за звичайну цїну не мож було. Ми, примушені були ночувати на улицях у великі морози без захисту. Конї і воли поохлявали без корму. Часом ми мусїли іти пішки глубокими снїгами, а харч, взятий з дому, нести на плечах, щоб полекшити підводи.

Серед такого гаразду йшли козаки тисячами миль цїлі місяцї. Тож не диво, що не мало козаків нездужало і вмирало в походї; а многих звалила з ніг важка праця, погана погода та лихий харч. А працювали козаки важко: то направляли ті потоки, що плили в канал, то ладили та перегачували його-ж таки самого. Підчас роботи переносили на своїх плечах цїлими верствами хмиз, дошки та палї. І помимо всеї запопадливости козачої, помимо того, що робили що день і в ночи і в недїлю і в сьвято, то московські офіцири обходили ся з козаками дуже погано, та немилосерно їх били.

Не легким був і поворот до рідного краю, серед осїнних слот та студени. І знов треба було йти о своїм хлїбі без зломаного шеляга, бо всї роботи були примусові і хоч козаки за плату упоминали ся, то її не бачили ніколи. Приходило ся в тім повороті зазнати голоду; не один випродував за безцїн все, що мав, не виключаючи й рушницї, щоби лише було чим прокормити ся.

Серед таких обставин запанувала поміж козаками страшна смертельність. Кождий третїй козак помер, а часом і кождий другий. Поверх 15 тисяч нашого народу згинуло там безневинно.

Оттакого пива наварила Москва Україні. „Одних — каже один сучасний козак — загубила Росія тяжкими та незвичними роботами, других голодом, третїх потруїла гнилою та прілою мукою, перемішаною з ванном та ящірками".

Певна річ, що козаки на такий лад не годили ся з доброї душі. Вони бачили, що над ними дїєть ся насильство і втїкали з роботи. Та їх ловили і віддавали на повне сорому публичне бичоване та повертали назад в роботу.

Так отже поволи побудовано канали і зачав ся будівельний рух зразу досить пиняво. Доперва як цар Петро вибудував собі тут нову палату і поселив ся в Петербурзї зі своєю сїмею, тодї зачали напливати тут люди. З початку приходили тут салдати, моряки, царські урядники і робітники. Приходило тут також много чужинців, котрих Петро приймав дуже радо, давав їм всякі полекші, навіть увільняв їх від податку.

Серед таких обставин зростав Петербург. При смерти Петра було в нім не більше як 50 тисяч мешканців.

Після Петрової смерти став Петербург упадати. Його наслїдник цар Петро II. переносить столицю держави назад до Москви.

Тривкий розвиток нинїшної столицї розпочинаєть ся від царйованя Єлисавети. Вона вертає назад до Петербурга. Тут будує нові будівлї і храми, що аж чужинцї її подивляли.

Тепер вже місто Петербург розвивало ся дуже скоро, і днесь воно числить поверх півтора мілїона мешканців.

Так отже стоїть пишний Петербург, столиця Росії на людськім костовищи, на земли, зрошеній людським потом та людською кровю. А не мало там кісток та крови нашої української, наших батьків козаків.

Так отже вигинула там одна частина козаків, а другу частину лишив російський ряд без шкіл і без знаня.

Ось як каже Тарас Шевченко про того ката України Петра Великого:

Людоїде, змію!
На страшному, на судищі
Ми Бога закрием
Від очий твоїх несситих.
Ти нас з України
Загнав голих і голодних
У сніг на чужині;
Ти порізав із шкір наших
Собі багряницю,
Пошив жилами твердими
І заклав столицю
В новій рясі. Подиви ся:
Церкви та палати!
Весели ся, лютий кате,
Проклятий, проклятий!

Однак вже тепер прийшов час, що довголїтнє важке терпіне зродило дїло, зродило чин, чин великий і значний. Се російська революція. Вона є местником і тих костий білих під петербурськими мурами і всїх кривд України. Що неправдою і кривдою повстало, те мусїло упасти. Перебувши лихолїтя, наш нарід вкінци добив ся того, що йому природно належить ся.

МОЖЕ НЕ ПОДОБАЄТЬ СЯ Українцеви дещо в „Свободі", то тодї не треба прилюдно ганьбити своєї газети, бо вона своя; зате добре написати до редакції, що ось то менї те а те не подобаєть ся, а рівночасно треба подбати про зріст газети. Коли „Свобода" буде мати богато передплатників, тодї знайде і найліпших робітників, які вдоволять усїх читачів. І тому треба конечно приєднувати нових передплатників „Свободі".

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Сим подаєть ся до загального відома, що на щорічних загальних зборах Української Народної Громади в Ню Йорку, які відбули ся 27-го цьвітня б. р., в гали Народного Дому в присутности 62-ох заступників (предсідателів і делєгатів) Товариств і Братств зорганізованих при Нар. Домі, зреорганізовано уряд як слідує: Петро Задорецький, предсідатель і завідатель Народного Дому; П. Вільховий, його заст.; Н. Добрянський, секр. фін.; Д. Шагай, секр. рек.; Н. Гаврилко, касієр; контрольна комісія: О. Мулярчук, гол., Ст. Чоснин, Н. Марусевич, П. Ружак, Ів. Мартинець; радні: В. Лаута, Ом. Різник, Ів. Лазорчик, Ос. Комів, М. Соловський і А. Сокіл.

О. Шаровський, В. Кучкуда, секретарі Зборів.

СПРАВЛЕНЄ ПОХИБКИ.

Хвальна Редакціє „Свободи“. — Прошу уклінно поправити і як найскорше оголосити похибку, яка зайшла в ч. 49 „Свободи“, на стороні 6-тій. Там були подані жертви з „Українського Дня“ з Маганой Плейн і з околиці. Тож прошу долучити ще се, що п. Стефан Починок збирав жертви на плейзї Колоредо, Па. і зібрав повисше 17 долярів, а його там пропущено в часописи. Отож люди кинули підозріне будьто би він сховав гроші. Я в обороні сего мушу подати, що сей член комітету, п. Починок, свої жертви віддав совісно і лісту, а що похибка стала ся з невідомої мені причини, то прошу се як найскорше направити і оголосити. Остаю з глубоким поважанєм — Семен Конотопський.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаєть ся до відома всім членам бр. св. Георгія, віт. 239, що мітінґ відбудеть ся в неділю, 19. мая б. р., о годині 1-шій пополудни, в тій гали, де все наші мітінґи відбувають ся. На сей мітінґ запрошуєть ся всіх членів, аби були присутні, бо є дуже важні справи до полагодженя. Будеть ся приймати нових членів до братства і до У. Н. Союза. Хто би мав охоту стати членом у сім братстві, нехай прийде на сей мітінґ і запишеть ся, бо братство св. Георгія є найстарше і найбільше зі всіх братств, які істнують у Філядельфії, і найточнійше виплачує всі членські запомоги. Тож просить ся всіх, котрі ще не стоять у жадних запомогових організаціях, нехай прийдуть і приступлять до бр. св. Георгія, котре є знане всім. Обовязком кождого члена привести хоч по одному новому членови. — С. Вільчинський, предс.; Н. Наконечний, кас.; Н. Волос, секр.

БРІДЖПОРТ, КОНН. Тов. „Українська Січ“, від. 59, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеть ся в четвер, 23. мая с. р., о годині 7-мій вечером, в Українськім Нар. Домі, 108 Косут Стр. Дорогі Товариші і Товаришки! Прийдіть на мітінґ, бо є дуже важні справи, котрі мусимо обговорити всі разом. Кождий член повинен прийти, чи він вже заплатив за сей місяць чи ні. Ви прийдіть, бо та справа кождого Вас зацікавить. Щось нового! Дуже інтересне для кождого члена! — Січовий уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Повідомляєть ся членів тов. ім. І. Франка, від. 83, що мітінґ відбудеть ся в неділю, 19. мая б. р., о годині 3-тій пополудни, в домі Укр. Американських Горожан, 824 Н. Френклін стр. Просить ся всіх членів, аби зійшли ся як один на час, бо є важні справи до полагодженя. Кождий член повинен привести хоч одного кандидата до товариства і до У. Н. Союза. Хто приведе, той дістане нагороду. Вступне ціле до тов-а і до У. Н. Союза. — П. Закутинський, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Бр. Сошествія св. Духа, від. 248, повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітінґ відбудеть ся в суботу 18. мая, о 7-мій годині вечером, в гали Ф. Сутика. Обовязком кождого члена прийти на той мітінґ, бо він є дуже важний в цілій історії істнованя нашого братства, тому, що будеть ся зміновати назву з братства на товариство уніформове. Хто би собі легковажив і неприйшов на мітінґ, то поступить ся з ним після ухвали яка запала в неділю. Просить ся всіх хлопців охочих, котрі би хотіли мати уніформи, нехай прийдуть, впишуть ся і стануть разом з нами в ряди Українських Січовиків на славу неньці Україні. Нехай той клич не буде даремний. Пробудім ся раз зі сну і даймо сьвітови знати, що ми живем житєм веселим. Прийдіть всі як один — члени і не-члени, а послухаєте бесідників і будете вдоволені. — І. Білинський, О. Собчак, П. Мокрій.

ДІСЛОДЖ, МО. Бр. св. Николая, від. 225, повідомляє своїх членів, що з 13-тим днем мая 1918 р. всі члени, котрі перебувають поза осїдком братства, як не пришлють своєї вкладки до місцевого уряду і кождім місяцю по день 15-то, або не являть ся на мітінґу, зістануть суспендовані. Також місцеві члени мають явити ся на кождім мітінґу під карою 50 цнт. Всі документи, зміни, підвишки, перестунлисти, деклярації і т. и. мають бути доставлені найдальше до трох днів по відбутім ся мітінґу. — І. Якнмів, секр.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Тов. „Вільна Україна“ ім. Михайла Грушевського, від. 116 повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеть ся в неділю, 19. мая, о годині 2-гій пополудни, в гали Канадієн, під числом 16 Мейн стр. Просить ся всіх членів явити ся на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодженя. Будеть ся приймати нових членів до товариства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. — П. Кічак, секр.

ГАМТРАМК, МІЧ. Тов. ім. Мирослава Січинського, від. 143, повідомляє своїх членів і членицї, що збори відбудуть ся в неділю, 19. мая с. р., о годині 3.30 пополудни, в Укр. Нар. Домі, 84 Ґрейлінґ стр. Члени і члениці! Вашим сьвятим обовязком явитись на зборах в означений час бо є дуже богато важних справ до полагодженя. Як Вам відомо з минувших зборів, предсідатель сього товариства зрезиґнував зі свого уряду, тож на сих зборах приступимо до вибору нового предсідателя. Члени, прийдіть хоч раз на збори і покажіть своєю присутностию, що Ви є членами сього товариства. — В. Ґах, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся дня 19. мая, о годині 2.30 пополудни. На сей мітінґ мають явити ся всі члени, бо є важні справи до полагодженя. Також просимо, щоби члени старали ся привести пару нових членів і щоби члени вирівнали свої вкладки і залеглости, щоб обминути всякі неточности і нарікання. — М. Мурашко, пр.; В. Луцишин, кас.; М. Рудий, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Отсим подаємо до відома, що бр. св. Николая, від. 106, буде мати мітінґ 26. мая б. р. зараз по Службі Божій, в гали церковній при ул. Оклей і Райс. Отсим прошу, щоби всі члени явили ся на тім мітінґу, а котрий з членів має знакомого, що бажає стати членом У. Н. Союза, то прошу його припровадити. — С. Прокопів.

ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Полиняк Теодор, член від. 1. Вступив до У. Н. Союза 1. марта 1894 р. Походив з села Котів, пов. Новий Санч, Галичина. Помер на запаленє дня 28. марта 1918 р.

Печеник Анна, членица від. 63. Вступила до У. Н. Союза 31. марта 1917 р. Походила з села Цигава, пов. Унгвар, Угорщина. Померла на запаленє дня 19. марта 1918 року.

Бобер Василь, член від. 65. Вступив до У. Н. Союза 24. грудня 1909 р. Походив з села Дальова, пов. Сянік, Галичина. Помер в наслідок розбитя черепа підчас праці дня 11. марта 1918 року.

Вербович Антін, член від. 105. Вступив до У. Н. Союза 31. січня 1916 р. Походив з села Лучка, пов. Лісько, Галичина. Помер на сухоти дня 20. марта 1918 року.

Станчикевич Йосиф, член від. 106. Вступив до У. Н. Союза 30. вересня 1911 р. Походив з села Грусів, пов. Тарнів, Галичина. Помер на ниркову недугу дня 28. марта 1918 року.

Вацур Андрій, член від. 113. Вступив до У. Н. Союза 29. вересня 1917 р. Походив з села Бережниця нижна, пов. Лісько, Галичина. Помер на сухоти дня 3. марта 1918 року.

Янишин Стефан, член від. 213. Вступив до У. Н. Союза 29. марта 1911 р. Походив з села Загірє, пов. Броди, Галичина. Помер на запаленє дня 20. марта 1918 р.

Мовчук Яцко, член від. 277. Вступив до У. Н. Союза 30. вересня 1912 р. Походив з села Манаїв, пов. Зборів, Галичина. Помер на остре запаленє горла дня 24. марта 1918 року.

В. І. П.

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

БРУКЛИНЦІ І ОКОЛИЦЯ!

Братство св. Тройці, від. 203 У. Н. Союза в Бруклин, Н. Й.

— устроює —

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

в суботу, дня 18. мая 1918 р.
в гали Стефана Заблоцького
під ч. 71-73 Норт 6-та улиця.

Початок о годині 7-мій вечером.

Вступ 25 ц. для Бр. і Тов. 15 цнт.

На сей баль уклінно запрошуємо слідуючі Братства і Товариства: Бр. св. Богородиці, Тов. Богдана Хмельницького, Тов. Зап. Січ, Тов. Просьвіта, Тов. Тараса Шевченка, Бр. св. Димитрія як також всіх Українців і Українок з сеї місцевости і околиці.

За добру забаву ручить

58-59 КОМІТЕТ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Заходом Укр. Тов. „Подільська Січ“ в Ню Йорку

— відограє —

театр Українського Народного Дому театральне представленє

„ХАТНЯ РЕВОЛЮЦІЯ“

комедія в чотирох діях, Володського

в неділю, дня 19-го мая 1918 р.

о годині 5.30 вечером

в сали Народного Дому,
217-19 Іст 6-та ул., Ню Йорк.

ОСОБИ:

Маклименко Онуфрий Іванович .... п. Безталанний
Корж Петро Васильович. п. Ф. Бражник
Степаниха Іванівна, його жінка .... п-на З. Горуцька
Антонина, дочка Коржа .... п-на К. Іваночківна
Півень Макар, хазяїн ..... п. М. Мелешко
Микола, син Півня, Актир ...... п. Н. Н.
Варка, сестра Півня .... п-ні М. Мельник
Василь, син П .... п. П. Вацлавський
Левонтій, підмайстер. п. О. Кульматицький
Калюзний, парубок .... п. В. Чіхрай
Хвершал .... п. А. Порило

Музика п. Г. Е. Смолинського буде грати підчас представленя і по представленю.

ВСТУП: І-рядні 75 цнт., ІІ-рядні 50 цнт., ІІІ-рядні 35 цнт.

Українці і Українки! Чи чули Ви про „Хатню Революцію?“ Коли ні, тож запрошуєсь Вп. Родимців прибутя на представленє, яке відограє театр Укр. Народного Дому в Ню Йорку. Там почуєте і побачите перехід сеї комедії; вона розвеселить кождого і богато можна научитись з народного житя. Така нагода не часто лучаєть ся, тому сподїємось численної участи в представленю. Хто буде присутний, певностию верне до дому задоволений, а хто не прийде а буде жалувати, в такім разі не буде нашою виною.

53-59 КОМІТЕТ.

ШАМОКІН, ПА.

Тов. Бандурист в Шамокін, Па. відограє

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 19. МАЯ 1918

в G. A. R. OPERA HOUSE,
при Independence St., Shamokin, Pa.

Театральне представленє в 5-ох діях

Ой не ходи Грицю та на вечерниці

Початок по полудни о год. 2.30, а вечер о год. 7.30.

Ціни місць 75, 50 і 35 центів.

Вступ для дітий 15 цнт.

На се представленє запрошуємо Шамокінців і дооколичних Українців.

56-58 Тов. Бандурист.

ПОЗІР ГЕРИ, ІНД.

ТОВ. ПРОСЬВІТА ВІДОГРАЄ КОМІДІЮ в 3-ох діях Л. Лопатинського

„Свекруха“

В НЕДІЛЮ, 19-го МАЯ 1918 Р.

о 7-мій годині вечером

в Турнер гали, на розі 14-тої ул. і Вашінгтон ул.

По представленю буде співати місцевий хор українські пісні. Опісля виступлять Бандуристи, а на закінченє виконають доб. Ю. і В. Шоли і доб. Ю. і Е. Садовий народні танці.

ПОТІМ НАСТУПИТЬ БАЛЬ ДО 2 ГОД.

Музика добірна, а також смачна перекуска і санітарний буфет у власнім заряді.

ВСТУП 75, 50 і 35 ЦЕНТІВ.

Впов. Родимці! Прийшов час, що мусимо подбати о просьвіту. Просьвіта — се дуже хосенна річ, тому кождий живучий чоловік повинен старатись о поширенє просьвіти. Від сього хосенного діла не повинна жадна людина цурати ся. Киньмо всяку незгоду і роздори а берім ся до праці, до науки. Родимці! Се є перше представленє, котре дає Тов. Просьвіта. Метою сего товариства є працювати для просьвіти, а не для зиску. Тому сподїємось, що загал схоче оцінити безкорисну працю сего Товариства і підопре його морально і матеріяльно, а то тим більше, що цілий дохід з представленя призначений на поширенє осьвіти між місцевими Українцями. Хто прийде на се представленє, причинить ся богато до поширеня науки і поступу. 56-58

Просимо о численну участь

КОМІТЕТ.

ЦИРК БАРНУМ І БЕЙЛІ В ДЖЕРЗИ СІТИ.

Найбільший сьвітовий цирк дасть кілька представлень в сїй місцевости і околици.

Сей цирк дасть свої представленя в Джерзи Сіти дня 21-го мая на великій площі при Central Ave. & North Street і при вигідних лініях стріткар з усїх сторін міста і околиці.

Теперішна вистава цирку BARNUM & BAILEY належить до найкрасших циркових програм. Много новостий европейських, яких тут ще не виставлювано. Три арени обіздові, чотири сцени акробатичні, трапези, продукції найлїпших гімнастиків, весельчаків і тресура коний.

Головним видовищем буде пантоміна „Аладин і його чудова лямпа“, в якій виступить на арену около 1400 осіб і тисяч всяких звірят, в гарних костюмах нагадуючих славну повість „Тисяча й Одна Ніч“. По сїм наступлять ріжнородні вправи. Виступить 60 весельчаків, велика менажерія освоєних і диких звірят, чотири череди великих слонів, кілька караван верблюдів і молодих звірят.

Безплатний похід по улицях міста можна буде оглядати в день представленя, який вирушить з циркової площі о годині 10-ій рано. Довжина походу буде виносити 3 милї і перейде при звуках шістьох музик піших, кінних і на виставних возах.

Барнума цирк грає під найбільшим шатром з усїх цирків. Їздить по цілім сьвіті. Всю циркову доставу перевозить пять зелїзничих потягів, складаючих ся з 89 вагонів, а для перевезеня тих річий з зелїзниці на циркову площу уживаєсь 750 коний. 58-59

Близші описи подадуть великі афіші розвішені по будинках і склепах сего міста.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.

ПОЗІР! КАРТЕРЕТ І ОКОЛИЦЯ ПОЗІР!

Заходом Тов. Співц. „Боян“ в Картерет відограєть ся

ТЕАТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ

СВАТАНЯ НА ГОНЧАРІВЦІ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 19. МАЯ 1918

в Українській Гали
при Рузвелт ул., Картерет.

Початок о годині 6-тій вечер.

Ціни місць: І-рядні 50, ІІ-рядні 35 центів.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Прокіп Шкурат .... п. М. Іванцьо
Одарка, його жінка .... п. М. Максимовичева
Уляна, їх дочка .... п-ні К. Кармазинова
Олексій, крепак .... п. Г. Волянський
Павло Кандзюба .... п. В. Ковальчук
Стецько, його син .... п. Т. Онуфрик
Йосип Скорик, відставний салдат .... п. Я. Коза
Тиміш, обиватель Закаївки .... Н. Н.
Дівчата, подруги Уляни.

Діє ся в городі Харкові на Гончарівці.

Управитель п. Теод. Онуфрик.

До ласкавої участи в сїм представленю запрошуєть ся всіх щирих Українців як місцевих так і з околиці.

57-58 КОМІТЕТ.

ЧИТАЧІ „СВОБОДИ“ гордять ся своєю ґазетою. Вона пише так по щирости, так зі серця, так переконуючо, що кождий Українець се чує, що то його ґазета. Нехай же кождий Українець платить також щиростию і стараєть ся поширити „Свободу“ між знакомими.

ДОПИСИ.

З ROCHESTER, N. Y.

Відозва до Українців з Рочестер і околиць, що походять з села Лучинці, пов. Рогатин, Галичина.

Много часу вже уплило, відколи розпочали ся в Америці збірки, якими маєть ся дати поміч людям у своїм рідним селі.

Нас тут зі села Лучинець в Рочестер не богато переживає, яких 30 людий, і ніхто ані не згадає о тім, щоби поступати так як другі громадяни. Сплять твердим сном, годі їх збудити. Встид для нас великий, як так будемо відтягати ся з дня на день і лише свої кишені ладувати, а за своїх бідних, поневолених краянів ані гадки.

Отсим повідомляєть ся всіх лучинецьких людий в Рочестер і околицях, що дня 13. цьвітня б. р. зібрало ся нас немного людий, вибрали собі комітет і ухвалили, щоби кождий член платив яко вступне початково 5 долярів, а кождого місяця, почавши від мая, по 50 центів. Тож повідомляєть ся всіх лучинецьких громадян, аби кождий став членом для свого села, щоби пізнійше на нас не плювали, як на кацапів, бо ми є всі Українці.

Доси в члени заснованого кружка приступило нас 16 людий. До комітету входять: П. Струк, касієр; С. Ходак, заст. кас.; В. Новак, секр.; П. Пархуць, заст. секр.

На сім місци просить ся всіх, аби були ласкаві прибути на день 25. мая, в суботу, о годині 8-мій вечером, до дому під ч. 69 Woodbury St., Rochester, N. Y., на спільну нараду щодо дальшого поступованя. Хто з инших місцевостий відчуває жаль в серци, нехай пришле, що його ласка, на руки комітету під адресою: P. Struk, 81 Joiner St., Rochester, N. Y. **Комітет.**

—o—

З ELIZABETH, N. J.

Театральне представлене.

Я читав богато разів „рецензії" в часописи „Робітник" про концерти і представленя, які відбували ся заходами елізабетської парохії. Се дуже мене заціпавило, отже при добрій нагоді я попав на представлене „Наталка Полтавка", котре відограло ся заходом соціялістичного кружка — тих власне „критиків", котрі все були на сторожі штуки для других.

Коли я прийшов на галю Литвина, то зараз дійшла до мене вістка, що грають представлене два директори: один від музики, тов. О. Мосс, а другий яко режісер, тов. Колодій. Тов. Мосс мав нібито бути на Україні довші літа, в театрі, яко актор. Отже про великих діячів, славних акторів, нехай публика судить після понизше наведеної рецензії.

Перший акт. Декорація з грецької мітольоґії. Чудова природа. При воротах вазонки з цьвітами, а там-десь виднієть ся Діяна в саді. Лише забракло статуї Зевса. Перед брамою стоїть кусок паркану, котрий мав представляти українську криницю. Бачучи те все, я сам собі не міг вірити, чи се має відогратись дійсно „Наталка Полтавка", чи оперетка „Богиня Психія". Однакож перша ява мене переконала. Я побачив Наталку, бідну сироту, пригноблену, перестрашену. І тут зробилось мені її жаль. Аж серце в мене защеміло, коли я побачив Наталку на чужині в Греції. Бідна Наталка заводить пісню „Віють вітри", однакож голосом своїм зі страху навіть горобця не переполохала. Голос тихенький, а в грудях страху з чотири кірці. Але всеж таки була Наталка, тов. А. Рудавецька, ліпша від директорів.

Ява друга: Возний, високий аж до повали, бокобороди як в ґенерала Суварова, ухарактеризований на біло — як би цар Микола Перший з домовини встав. Я думаю тай думаю. Мені здаєть ся, що возний любив пити ачіщену, однакож червоний ніс собаки зїли.

За хвилину явив ся виборний. Чоловік би був добрий, так бач: замісць говорити по українськи, він говорив більше по московськи. Замісць бундючити ся і вдавати пана, він бундючив ся на хлопа. Отут я і догадав ся: Певно, думаю собі, вкрали Наталку і втікли до Греції з України. Тому, що возний виглядав на хлопа, а виборний на московського еврея, вийшла сьмішна чудасія, особливо через непотрібне додаване невідповідних слів і зворотів. Зачинаєть ся секретна розмова. Возний говорить, а виборний пійшов до керниці воду пити. Вернувши ся від керниці, зачали співати „Ой доле людская". Спів був неможливий з приводу дисгармонії. Розуміеть ся, я і не дивував ся. Певна річ, що коли вони втікли з Наталкою з України до Греції, то де там в біса до співу! Там душа і серце тремтіло, то як же чоловік годен співати? Тому то тов. Мосс був виборним, а тов. Станько був возним... з Печеніжина. Тому було тяжко згармонізувати ся в пісні „Ой доле людская". Заспівали так, як вміли і знали.

Другий акт: Середина хати представляє французький парльор. Аж тепер я побачив, що Терпилиха і Наталка попали на чужину і тут находять ся в якійсь тайні. За хвилинку явив ся виборний. Аж тепер я зрозумів, що вони всі перепровадились до Греції і там замешкали в французькім готели. Я чую, що виборний і мама силують Наталку вийти за возного заміж. Тепер мені стало ясно, длячого вони попали в Грецію. Коли довершили своє діло, тоді врізали собі „Де згода в семействі". Мати з Наталкою в один голос, а виборний смалив по свому — і скінчили. Музика собі, а вони собі.

Акт третий. Вид тойсамий — у Греції. Микола сидить в грецьких історичних чоботах, з кропивяного мішка. Про спів нема що говорити, бо як він міг співати і танцювати, коли він вирвав ся як ґлядіятор і втік аж до Греції. У нього не те на серці було, щоби співати. Як на те лихо Микола чує другого співака, ліпшого від себе. Та ба: біда! Голос добрий, та видно, що в Італії не був, аби його хоч трошки огладити. Тому не дивуйте ся, люди добрі. Він ще трохи поправить ся. Явив ся Петро. Довго він блукав в Сальоніках і як на те щасте судьба занесла його до Греції, де надибав в неволі Наталку. І тут сотворила ся драма. Возного судьба розбилась об гору Метіора, а Петро злапав Наталку без жадного почутя і без жадного руху переминив ся в стовп. При кінци директор Колодій заскакав, як коза, довкола Петра і Наталки, і так воно скінчило ся. Люди, як розходили ся з галї, то говорили: „Трудно було зрозуміти, бо говорили по жидівськи".

Не плюй в керницю, бо прийдеть ся води напитись. Музика партії не має; вона є для кождого. Соціялісти були би шляхотнійші, як би вони глибше переймали ся дійсною штукою. Але не судити парохіяльні концерти та представленя.

В чужім оці бачиш порошину, а в своїм не бачиш бревна. Не суди, то не будеш суджений. Зневага народної штуки є від Бога гріх, а від людий сьміх.

Гість.

—o—

З HERKIMER, N. Y.

Народна несьвідомість.

Із всіх закутків, де тільки Українці проживають, доносять до часописий, як то нарід гуртуєть ся, стає щораз сильнійший умово, стараєть ся здобути лучшу долю, бо переконав ся, що тільки в лучности сила.

Не від річи буде і за наш славний Геркімер дещо написати. У нас кипить, як у горшку. Що хата, то инша партія; що хата, то инша орґанізація, а всюди по кілька членів, а кождий стремить до иншої мети і сам не знає до чого. Так подробили ся на ріжні партії, що аж встидно сказати. А всі уважають себе за Українців. Є у нас три бідні бізнесмени, але кождий з них ледви дихає. Зате Мошко Пивкес і Поляк — ті то жиють собі мов панимагнати, полирані нашим Українцем. І той Українець, вигнаний зі старого краю тут на вільну землю Вашінґтона, забув, як він жив сотки літ під гнетом Ляхів, котрі наш нарід мордували, стріляли, баґнетами пробивали, по тюрмах саджали. І той нещасний Українець заледви вибив ся з неволї, забув свою народну гідність, забув своє людське достоїнство і йде нині до сего Поляка і дає йому свій тяжко запрацьований гріш і панькає йому, а сей сьміеть ся в кулак з „дурнего русіна". От просьвіта і культура!

Ганьба і встид таким Українцям, котрі попирають чужу народність, а своєї цурають ся. Лиха тая пташина, що своє гніздо каляє.

Всї инші народи стоять матеріяльно високо, а тільки наш бідний Українець, як отворить який інтерес — „ґуд бай!" Треба збанкротувати, бо Українці не дадуть йому жити. Мусить іти до фабрики.

Так уміють робити Українці по цілій Америці — попирати пейсатих і ляшків. І сам нічого не має і другому не дасть, бо як же то може бути, щоби Українець брав ся до якогось інтересу!

Один з громади.

Протокол

із засіданя гол. екз. комітету У. Н. Союза, котре відбуло ся 25. лютого 1918 р. в домі У. Н. С., 83 Ґренд. Ст., Джерзи Сіти, Н. Дж.

Засідане отворив головний предсідатель К. Кирчів згідно з приписами статута У. Н. Союза. На засіданю були присутні: К. Кирчів, С. Ядловський, М. Угорчак, В. Левчик і А. Савка.

По формальнім отвореню засіданя і по списаню присутних приступлено до порядку денного.

Гол. предс. К. Кирчів поручив гол. рек. секр. Мих. Угорчакови перечитати письма в справі непорозумінь в 42. відділі У. Н. Союза між членами і предсідателем відділу.

По короткій дискусії над перечитаним письмом і справою 42. відділу У. Н. Союза взагалі, на поставлене і поперте внесене ухвалено, щоби один із головних секретарів У. Н. Союза поїхав на найблизший мітинґ 42. відділу і справу полагодив корисно для членів відділу і У. Н. Союза.

З черги порядку денного забрав слово С. Ядловський, предкладаючи справу морґечу, котрий має У. Н. Союз на Народнім Домі в Ембрідж, Па. По довшій дискусії на поставлене і поперте внесене ухвалено, щоби гол. предс. К. Кирчів поїхав до Ембрідж, Па., і особисто на місци справу розглянув і полагодив корисно.

Після порядку денного приступлено до обчисленя голосів відділів У. Н. Союза на представителів орґанізації до Української Ради. Після надісланих бальотів слідуючі відділи голосували над кандидатами: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 34, 36, 37, 38, 39, 44, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 61, 62, 64, 65, 66, 68, 70, 72, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 101, 102, 103, 106, 108, 110, 111, 112, 114, 115, 117, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 132, 133, 136, 137, 138, 140, 142, 148, 149, 155, 160, 162, 165, 174, 179, 180, 191, 192, 195, 198, 200, 202, 203, 205, 206, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 221, 224, 225, 229, 230, 234, 235, 237, 241, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 251, 255, 256, 258, 259, 261, 270, 273, 274, 276, 278, 282, 283, 288, 290, 291, 293, 295, 296, 300, 301, 303, 308, 315, 317, 318, 321, 322, 324, 326, 330, 332, 334, 336, 338, 349, 350, 351, 355, 357, 363, 364, 365, 367, 369, 370, 379, 384, 385, 388, 392, 393, 396, 400, 401. Разом голосувало **186 відділів**, віддаючи 1.818 голосів на 20 кандидатів. Відголосоване представляєть ся як слідує:

Кирчів Константин отримав голосів	157
Ядловський Семен отримав голосів	156
Угорчак Михайло отримав голосів	149
Стеткевич Осип отримав голосів	145
Савка Андрій отримав голосів	144
Капітула Дмитро отримав голосів	121
Гришко Василь отримав голосів	106
Левчик Василь отримав голосів	101
Шаршонь Алексій отримав голосів	97
Слободзян Роман отримав голосів	86
Стефанович Андрій отримав голосів	75
Рекрут Омелян отримав голосів	73
Калина Василь отримав голосів	60
Росолович Микола отримав голосів	59
Дуткевич Богдан отримав голосів	58
Петрівський Михайло отримав голосів	53
Трач Олекса отримав голосів	53
Кривовяз Григорій отримав голосів	48
Пеленський Іван отримав голосів	43
Сенчина Йосиф отримав голосів	34
Разом голосів	1.818

На представителів У. Н. Союза до Української Ради вибрано більшостию голосів слідуючих: К. Кирчів, С. Ядловський, М. Угорчак, О. Стеткевич, А. Савка, Д. Капітула, В. Гришко, В. Левчик, А. Шаршонь і Р. Слободзян.

Слідуючі відділи У. Н. Союза запротестували проти вибору представителів У. Н. Союза до Української Ради, звернувши не відголосовані бальоти:

Від. 16. Спрінґ Валей, Н. Й.
Від. 45. Філядельфія, Па.
Від. 67. Ансонія, Конн.
Від. 146. Гамтрамк, Міш.
Від. 147. Алентавн, Па.
Від. 170. Джерзи Сіти, Н. Дж.
Від. 316. Рочестер, Н. Й.

Після обчисленя показало ся, що 98 відділів У. Н. Союза ніяк не голосували, значить, не прислали відголосованих бальотів на означений час.

По обчисленю бальотів приступлено до переглянення просьб о запомоги. На підставі внесених просьб і лікарських сьвідоцтв на поставлені і поперті внесеня ухвалено запомоги з фонду убогих слідуючим членам У. Н. Союза:

Швець Іван, від. 217	$50.00
Пудик Василь, від. 338	50.00
Бойкевич Григорій, від. 371	50.00
Камінська Марія, від. 36	50.00
Крушинський Микола, від. 322	50.00
Фариняк Іван, від. 109	50.00
Рудий Теодор, від. 74	25.00

На поставлене і поперте внесене ухвалено просьбу Івана Букси, члена від. 77, відкинути яко неузасаднену після вимог статута У. Н. Союза.

По полагодженю повисшої справи гол. фін. секр. У. Н. Союза С. Ядловський здав звіт із зібраних від членів і відділів У. Н. Союза жертв на Український Сиротинець у Філядельфії, Па. Над звітом С. Ядловського наступила дискусія, після чого на поставлене і поперте внесене ухвалено з днем 28. лютого б. р. збірку замкнути.

На поставлене і поперте внесене ухвалено оголосити в „Свободі" імена всіх жертводавців і зібрані жертви на Український Сиротинець у Філядельфії, Па.

На припоручене гол. предс. К. Кирчова гол. рек. секр. Мих. Угорчак відчитав письмо від о. Й. Чаплинського, візитатора Сиротинця, запрошуюче представителів У. Н. Союза на засідане Сиротинця на день 13. марта 1918 р. Крім представителів У. Н. Союза запрошено також і відвічального редактора „Свободи" О. Стеткевича. По перечитаню письма наступила коротка дискусія, по котрій на поставлене і поперте внесене ухвалено, щоби представителі У. Н. Союза, а то: К. Кирчів, С. Ядловський, Д. Капітула і редактор О. Стеткевич, взяли участь в засіданю Сиротинця в назначенім дни.

По вичерпаню порядку денного засідане замкнув гол. предс. К. Кирчів.

Джерзи Сіти, Н. Дж., 25. лютого 1918.

М. Угорчак, гол. рек. секр.

Протокол

з засіданя гол. екз. комітету У. Н. Союза, котре відбуло ся 25. марта 1918 р. в домі У. Н. С., 83 Ґренд Ст., Джерзи Сіти, Н. Дж.

Засідане отворив головний предсідатель К. Кирчів, згідно з приписами статута У. Н. Союза. На засіданю були присутні: К. Кирчів, М. Угорчак, С. Ядловський, В. Левчик і А. Савка.

По формальнім отвореню засіданя і по списаню присутних приступлено до порядку денного.

Гол. предс. К. Кирчів заявив присутним, що на засіданю гол. екз. комітету У. Н. С. 2. січня 1918 р. запала ухвала, щоби з весною с. р. поробити потрібні поправки в домі У. Н. Союза. Щоби сю ухвалу виконати, потреба наняти відповідних до сего людий, контракторів, і поробити всі потрібні і корисні поправки в домі У. Н. Союза.

Над сею справою вивязала ся дискусія, в котрій всі присутні забирали слово. По довшій дискусії в повисшій справі вістали приняті слідуючі ухвали:

На поставлене і поперте внесене ухвалено, щоби між иншим поправити систему огриваня дому У. Н. Союза зимою.

На поставлене і поперте внесене ухвалено постарати ся від кількох пломберів о опінію щодо огриваня дому У. Н. Союза і о оцінку видатків за зроблене потрібних змін та поправок в сім напрямі.

На поставлене і поперте внесене ухвалено постарати ся від кількох будівничих о оцінку видатків за поправки в домі У. Н. Союза поза огриванем дому.

На поставлене і поперте внесене ухвалено, щоби всіми потрібними поправками в домі У. Н. Союза заняв ся гол. предс. К. Кирчів, в порозуміню з другими членами головного екзекутивного комітету У. Н. Союза.

Завідатель „Свободи" А. Савка заявив присутним членам гол. екз. комітету У. Н. С., що заходить потреба закупна нової машини до складаня черенок, т. зв. лінотайпу. Відтак заявив, що трафляєть ся добра пропозиція для друкарні виміняти старий лінотайп зужитий за новий з доплатою відповідної скількости гроша. Задля браку готівки адміністрація „Свободи" відносить ся до гол. екз. комітету У. Н. Союза о позичку, котру зобовязуєть ся віддати в протягу короткого часу з процентом. Над порушеною справою вивязала ся довша дискусія, по котрій на поставлене і поперте внесене ухвалено випозичити з каси У. Н. Союза $3.000 адміністрації „Свободи" на закупно потрібного лінотайпу, з тим застереженем, що позичка має бути звернена до каси У. Н. Союза з процентом.

На поставлене і поперте внесене ухвалено настановити технічним редактором „Свободи" п. Б. Дуткевича, співредактора „Свободи".

На підставі внесених просьб і лікарських сьвідоцтв на поставлені і поперті внесеня ухвалено запомоги з фонду убогих слідуючим членам У. Н. Союза:

Демчко Семен, від. 98	$50.00
Кохан Василь, від. 2	50.00
Предзїмірський Андрій, від. 18	50.00

На поставлені і поперті внесеня ухвалено відкинути просьби слідуючих членів, яко неузасаднені, згідно з вимогами статута У. Н. Союза:

Макух Онуфрій, від. 127.
Паньків Василь, від. 127.
Пецик Петро, від. 191.
Миськів Петро, від. 233.
Пелех Никола, від. 239.
Ваврів Семен, від. 127.
Кликовський Михайло, від. 282.
Тарас Андрій, від. 86.

На поставлене і поперте внесене ухвалено, що від 1. цьвітня 1918 р. нових членів буде принимати ся до У. Н. Союза за ціле вступне. Час приниманя нових членів до У. Н. Союза за половину вступного кінчить ся з днем 31. марця 1918 р.

По вичерпаню нарад засідане замкнув гол. предс. К. Кирчів.

Джерзи Сіти, Н. Дж., 25. марця 1918 р.

М. Угорчак, гол. рек. секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ, А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ".

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Президент Вілсон видав проклямацію, установляючи день 30. мая яко день молитви о побіду американської армії і о скорий мир.

Чужинецько-американське віче в Джерзи Сіти.

Минулої неділї вечером відбуло ся в шкільнім будинку недалеко „Свободи" вселюдне віче, на якім були присутні самі чужинці, проживаючи під пору в Джерзи Сіти. Велика саля була повна людий — найбільше Українців. Аранжеркою віча була звісна тут Міс Брадфорд, предсїдателював інспектор всіх місцевих шкіл др. Снайдер, а бесїдниками були — кількох Американців і кількох чужинцїв, що представляли свої громади й орґанїзації. Всї ті бесїдники говорили лише по англійськи, бо віче мало характер чисто американський. Віче розпочало ся о годинї 8-мій, а скінчило ся пару мінут перед 11-тою. Українцї пописували ся на самім кінци. Перший виступив з промовою предсїдатель У. Н. Союза, п. К. Кирчів, котрий говорив в імени нашої орґанїзації. По промові п. Кирчова місцевий український хор (мішаний) відспівав пісню „Далека ти а близька нам". Після того виголосив відповідну промову п. С. Милянович, що був заступником тут всіх українських товариств в Джерзи Сіти. По його промові хор відспівав пісню „Ой під гаєм". Третий з черги говорив в імени парохії місцевий парох о. А. Улицький. Після сеї промови хор відспівав „Май контри". Промови всїх трох наших бесїдників і хор під управою п. Мих. Климка подобали ся всїм присутним, а особливо Американцям. Др. Снайдер мав про Українцїв окрему промову, висловив ся дуже прихильно про журнал в англійській мові „Ukraine" і заявив вічевикам, що „Україна се новонароджена держава, до котрої Американцї відносять ся симпатично і желають її як найлїпших успіхів у боротьбі за своє істнованє".

Се віче мало на цїли зібрати усїх джерзисітських чужинцїв в одну громаду, познакомити її з Американцями і разом з ними застановити ся над теперішними подіями та подбати всїми силами о те, щоби демократична Америка вийшла з сеї війни побідоносно. Віче свою цїль осягнуло.

Майнери за війною.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

„Зєднані копальняні робітники Америки є традиційно проти мілїтаризму і війни, — каже „Майн Воркерс' Джорнал" — але одинокою дорогою для усуненя війни є знищити мілїтаризм. Німеччина, провідниця мілїтаризму, загрозила сьвітови. Ті, які не навидять мілїтаризму і війни, мають до вибору: або піддати ся мілїтарному панованю Німеччини або будувати другу сильну мілїтарну машину, яка була би всилї рознести ту машину, якою Німеччина підпирає свою грозу".

Кождий горожанин є детективом.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

В заяві, виданій головним прокуратором Ґреґором, говорить ся, що кождий горожанин має бути детективом і тим способом помагати правительству відкрити осіб підозрілих в нельояльній акції або намірах.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Федеральний судія Тома Гейт в Нюарку, Ню Джерзи, відібрав горожанські папери Фридрихови Вустенбартови, бувшому постмайстрови в Кліфтон, Н. Дж. Кажуть, що Вустенборт мав говорити робітникам Червоного Хреста, орґанїзації „Юнґ Менс' Кріщен Асошієйшен" і Позички Свободи, що він не хоче, аби Америка виграла війну і він нїщо не буде робити такого, яке могло би пошкодити Німеччинї, його вітчинї. Се перший подібний случай в державі, як заявив федеральний окружний прокуратор Карло Линч. Вустенбарт став горожанином Зл. Держав 36 лїт тому.

Пятьма голосами проти чотирох Просьвітна Комісія в Пасейку, Н. Дж., рішила усунути науку німецької мови з місцевих ґімназій.

Партійне порозуміне.

Демократична і републиканська партія мають прийти до спільного порозуміня при виборах в падолистї б. р., аби тим способом перешкодити виборови кандидатів инших партій, які не відносять ся симпатично до военної полїтики правительства.

Для военнообовязаних.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Заряд військових справ видав розпорядженє, що полїція має повне право жадати від мущин військового віку карти кінцевої клясифікації. Коли хтонебудь з мущин військового віку такої карти не одержав, повинен все носити при собі реґістраційну карту, бо в противнім случаю можна наразитись на неприємности.

Юрко Белин у Скрентонї, одержавши поклик ставити ся до асентирунку, убив себе револьвером.

Сї робітники вибороли собі дійсно робітничі услівя.

Союз фотоґрафічних ритовників (Фото Енґрейверс Юніон) у Сієтл, Вашінґтон, може послужити за примір до наслїдуваня для всїх промислових союзів, заключивши отсю угоду з працьодавцями: в 1918 роцї найменьша платня робітника має виносити $34.50 тижнево, а в 1919 роцї 36 долярів тижнево; платня за нічну працю виносить тижнево 5 долярів більше ніж за денну працю. Тиждень денної працї числить 44 години, а нічної 42 години.

В амуніційній фабрицї „Ремінґтон Армс & Металик Кертридж" в Бріджпорт, Конн., із загального числа 918 робітників вийшло на страйк 420. Причиною страйку є відказ адмінїстрації фабрики о підвисшенє платнї.

Трамваєвий страйк в Рочестер, Н. Й., який вибух в суботу (11. V.) рано, покінчив ся в слїдуючий понедїлок. Компанія улягла жаданям робітників. Робітники дістали 40 центів платнї на годину, значить дістали чотири центи підвишки, і мають запевнених 10 годин денної працї. На случай, коли компанія дістане дозвіл підвисшити цїну їзди з пять на шість центів, робітники дістануть дальші полекші.

В соймі стейту Люізіяна почалась боротьба над проєктом про федеральну проґібіцію.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Аґрарний рух в Галичинї.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Лондонський „Дейли Телеґраф" містить слїдуючу телеґраму, надану в Ціриху 22. цьвітня: Новий аґрарний соціялїстичний рух почав ся у Східній Галичинї.

Господарська і промислова руїна на Українї; голод в Галичинї.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Німецький военний кореспондент, Рольф Брандт, доносить з Киева, що надії на одержанє поживи з України для центральних держав є тепер далеко меньші ніж були на початку. Він каже: „Україна незмірно потерпіла від революції. Її рільництво є в критичнім станї; промисл в державі зруйнований. Забере богато часу, щоби направити виряджені шкоди і привернути лад на місце анархії". — Одна телеґрама з Відня до Берна, датована 19. цьвітня, говорить, що в половинї цьвітня з України надійшли слїдуючі засоби поживи і инших артикулів: 117,000 тон цибулї, 70 тон гороху і фасолї, 100,000 яєць, 20 тон автомобілевої ґуми, і 10 тон мила. Хоч як малі сї засоби, — каже кореспондент лондонської Дейли Нюс" — то до того оповіщають, що намісник Галичини спротивив ся їх перевозови через Галичину для ужитку віденського населеня. Він заявив, що перші засоби поживи з України мусять бути призначені з голоду конаючому населеню самої Галичини.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Вибори до польської державної ради; Холмщина участи не брала.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

В половинї цьвітня відбули ся вибори до польської державної ради у Варшаві. На 52 вибраних членів, 37 є кандидатами Міжпартійного Кола, чотири уміркованї активісти, вісім крайні активісти і три Жиди. Се перші вибори до репрезентаційного тіла від початку німецької окупації. Цілковиту побіду виборолo Міжпартійне Коло, котре заступає пасивістів, які відказують ся від участи в якімнебудь правительстві, основанім у Польщі Німцями, і які все сильно противили ся формованю польської армії по німецькій сторонї. Активісти, які є за компромісом з Німеччиною, здобули лише 12 місць, творячи сим незначну меньшість. — Державна рада має 110 членів, з котрих 55 вибирають міські і повітові ради, а 55 іменує реґенція на рекомендацію премієра. Холмські повіти були вичеркнені з лїсти голосуючих.

Военні довги Австрії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Урядовий звіт, виданий у Віднн, виказує, що военні довги Австрії по конець червня 1917 року виносили 42.300,000.-000 корон більше від суми перших шістьох военних позичок, які дали 23.000,000.000 корон. — Адмінїстраційні розходи і военні довги Австрії по конець червня 1916 року виносили 24.-550,000.000 корон. Пересїчний денний кошт війни в першім роцї був 29,000.000 корон, в другім 41,000.000 корон, в третім 49,000.000 корон. Сподївають ся, що в четвертім роцї сей кошт буде певно виносити 60,-000.000 корон денно. — В сих цифрах не є вчислені военні кошти Угорщини, які нїколи не були оголошувані; однак на основі цїлої квоти, доставленої обома державами, военні кошти Угорщини мусять виносити щонайменьше 24.000,000.000 корон. — Загально-державні довги Австрії протягом року зросли в четверо і тепер виносять 55.000,000.000 корон (13.500,000.000 долярів), від чого платить ся 2.215,000.000 річного проценту.

Военні кошти Румунії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Одна консервативна часопись, яка появила ся в Букарештї від часу заключеня мира, каже, що военні кошти Румунії виносять 2.000,000.000 долярів, не беручи тут під увагу знищених матеріялів. Щоби покрити сї недобори, підвисшить ся податкову тарифу і заведеть ся доходовий податок. Державні довги з днем 30. вересня 1915 року виносили 375,000.000 долярів, а буджет в рр. 1915—1916 виносив 120,000.000 долярів.

„Франкфуртер Цайтунг" доносить, що дохід з продукції винограду в Долїшній Австрії за 1917 рік виносить понад 550,-000.000 корон, підчас коли в роцї перед війною виносив меньше ніж 25,000.000 корон.

Туреччина стратить Арабію.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Полковник Рішард Гедке, звісний німецький критик військових справ, пишучи у „Форвертсї" огляд положеня в Малій Азії, каже, що коли Анґлійцї перетнуть зелїзницю Гедяз, то Туреччина правдоподібно стратить Арабію. Але в тій справі остаточне рішене видадуть бої в Палестинї.